

Petak, 4. februara 2005.

Statusna konferencija

Otvorena sednica

Optuženi su pristupili Sudu

Početak u 14.30 h

Molim ustanite. Međunarodni krivični sud za bivšu Jugoslaviju zaseda. Izvolite, sedite.

SUDIJA AGIUS: Dobar dan svima, gospodine sekretaru, molim vas da najavite Predmet.

sekretar: *Predmet IT-95-13/1-PT, Tužilac protiv Mileta Mrkšića, Miroslava Radića i Veselina Šljivančanina.*

SUDIJA AGIUS: Gospodin Mrkšiću, dobar dan. Hteo bih da nam potvrdite da čujete prevod na svom jeziku?

OPTUŽENI RADIĆ: Da, u redu je sada.

SUDIJA AGIUS: Hvala, možete da sednete. Gospodine Radiću isto pitanje postavljam i vama. Da li dobijate prevod na svom jeziku?

OPTUŽENI RADIĆ: Časni Sude, sve je u redu, hvala.

SUDIJA AGIUS: Hvala vam. Gospodine Šljivančanin, da li vi čujete prevod na svoj jezik? Uključite mikrofonski sistem gospodine Šljivančanin.

OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN: Da.

SUDIJA AGIUS: Hvala. Molim strane da se predstave.

TUŽILAC WUBBEN: Dobar dan, časni Sude, dobar dan kolege iz Odbrane, ja sam Jan Wubben, glavni zastupnik Tužilaštva, takođe iz Tužilaštva gospođa Patricia Sellers i novimenovani na našoj strani u ovom Predmetu je gospođa Marie Tuma, kao i novi referent, gospođica Lise-Lote Karlsson.

SUDIJA AGIUS: Molim Odbranu da se predstavi. Prvo gospodina Mrkšića.

ADVOKAT VASIĆ: Dobar dan, časni Sude, dobar dan uvažene kolege. Odbranu gospodina Mrkšića predstavljaće danas advokat Milorad Vasić. Hvala.

SUDIJA AGIUS: Hvala vam. Dobar dan. Molim Odbranu gospodina Radića da se predstavi.

AVOKAT BOROVIĆ: Dobar dan, časni Sude, Odbranu Miroslava Radića predstavljajući advokat Borivoje Borović iz Beograda i kobraioci, Mira Tapušević, takođe advokat iz Beograda. Hvala.

SUDIJA AGIUS: Hvala vama, takođe svima dobar dan. Sada gospodin Šljivančanin odnosno njegova Odbrana.

ADVOKAT LUKIĆ: Dobar dan, časni Sude, dobar dan svim učesnicima u postupku, gospodina Veselina Šljivančanina danas će predstavljati advokat Novak Lukić.

SUDIJA AGIUS: Imam samo jedno pitanje. Da li je gospodin Momčilo Bulatović još uvek u vašoj ekipi?

ADVOKAT LUKIĆ: Da, časni Sude, gospodin Bulatović je moj kobraioci.

SUDIJA AGIUS: Hvala vam. Želim i vama dobar dan. Treba da obavimo uobičajenu rutinsku proceduru. Razlog za statusni konferenciju pre svega je, da podsetim sve, da je prošla statusna konferencija bila 7. oktobra prošle godine i prema Pravilu 65bis, Pretresno veće mora da odžava Statusne konferencije u razmaku od 120 dana. To znači da se uklapamo u taj rok i da je zbog toga sazvana ova Statusna konferencija. Svrha Statusnih konferencija kao što znate je da se organizuju razmene mišljenja između strana u postupku i da se obezbedi brzo i efikasno pripemanje za suđenje. Osim toga treba da se svakom prilikom pozabavimo i zdravstvenim stanjem optuženih i da im damo priliku da iskažu bilo kakve probleme koje mogu imati. Konačno, to nam daje i priliku da optuženi stanu licem u lice sa Pretresnim većem, tačnije sa predpretresnim sudijom i da mu lično saopšte ako imaju neke probleme sa mentalnim ili fizičkim zdravljem i uslovima njihovog pritvora. Takođe želim da svima, a naročito javnosti kažem da prema Pravilu 65ter (D) ja sam u toku pripreme za ovu statusnu konferenciju organizovao, tačnije dao da se organizuje sastanak između strana u postupku i višeg pravnog zastupnika i taj sastanak je juče popodne održan. Pošto sam sve to objasnio, nastaviću sa osnovnom informacijom o još nerešenim pitanjima i onda ćemo da pređemo na razgovor koji se tiče obelodanjivanja. Ima nekoliko podnesaka koji još nisu rešeni, nekoliko zahteva, većina njih je u krajnjoj fazi rešavanja. Počecu od prvog zahteva. Prvi se tiče zamerki Odbrane na oblik optužnice. Konkretno zamerka koju je izneo optuženi Šljivančanin 14. decembra prošle godine. Radi se o sledećem. Moje Pretresno veće je 29. novembra prošle godine donelo Odluku o izmenama i dopunama optužnice u kojima se dozvoljava preliminarni podnesak optuženog Šljivančanina i ja sam Tužilaštvu preporučio da napravi izmenjenu i dopunjenu optužnicu. Tužilaštvo je

to i učinilo 16. novembra 2004. godine i podnelo je treću izmenjenu i dopunjenu optužnicu. 14. decembra 2004. godine branilac optuženog Šljivančanina je podneo preliminarni zahtev u kome se tvrdi da postoje nedostaci u obliku poslednje optužnice na šta je Tužilaštvo odgovorilo 13. januara ove godine. Mi smo odmah počeli da se bavimo tim pitanjem, moj personal i ja lično radimo na tome i kao što ste juče obavешteni na sastanku po Pravilu 65ter, trebalo bi da uskoro budemo u stanju da vrlo brzo donesemo konačnu odluku. Zatim imamo dva pomalo slična zahteva, jedan koji je podnet 17. decembra prošle godine i još jedan koji je podnet pre nekoliko dana. Reći ću o čemu se radi u osnovnim crtama. 17. decembra Tužilaštvo je podnelo svoj poverljivi i delimično *ex parte* zahtev za odobravanje zaštitnih mera za osetljivog svedoka u kome je tražilo zaštitne mere za tri konkretna naročito osetljiva svedoka kao i kasno obelodanjivanje njihovog identiteta pred samo suđenje. Do 30 dana pred početak suđenja. 31. januara ove godine Tužilaštvo je podnelo dodatni poverljivi *ex parte*, delimično *ex parte* zahtev sa zaštitnim merama, to je još uvek nerešeno u kome traže zaštitne mere u predpretresnoj fazi za dva osetljiva svedoka i između ostalog traži da se njihov identitet obelodani tek 30 dana pred suđenje i traže zaštitne mere tokom suđenja za 13 svedok od kojih je sedam već imalo zaštitne mere u drugim predmetima na drugim suđenjima. Viši pravni zastupnik nam je rekao da se o ovome razgovorao na jučerašnjem sastanku i ukoliko jedna ili druga strana ne zatraži da se kaže nešto posebno, mislim da mogu da se ograničim na to da vas informišem da se i ta odluka očekuje vrlo brzo. Ako želite da kažete nešto sada, po ovom pitanju možemo naravno da vas saslušamo. Ali ne suštinu pitanja, o suštini pitanja ne možemo sada da razgovaramo nego samo o onome o čemu sam vas informisao.

TUŽILAC WUBBEN: Mi bismo hteli da kažemo, da iznesemo kratko usmeno obrazloženje uz naš zahtev i ja sam zamolio gospođu Patriciu Sellers da to preuzme na sebe.

SUDIJA AGIUS: Da li, pošto govorimo o poverljivoj i delimično *ex parte* zahtevu, da li želite da to bude na javnoj ili privatnoj sednici gospođu Sellers?

TUŽILAC SELLERS: Mislim da može da bude u javnoj sednici. Nećemo da pominjemo imena. Mi želimo da kažemo da osim mera koje smo zatražili u zahtevu, pismenom zahtevu, mi implicitno tražimo da Pretresno veće da Tužilaštvu pravo da redigovane izjave, to jest izjave svedoka bez detalja, sa izbrisanim detaljima takođe obelodani u onom periodu od 30 dana pre suđenja i to je naravno verna slika kompletnih izjava. Mislim da smo u raznim zahtevima ranije eksplicitnije tražili da ćemo da tražimo da se neredigovane izjave i redigovane izjave tretiraju na ovaj način, samo želimo da to razjasnimo. I na kraju bih htela da pomenem da smo u poslednjem zahtevu od 31 pomenuli da želimo da se te mere u odnosu na predpretresni postupak i želimo da zatražimo da određene mere, kao što su pseudonimi, da se oni primene i u

toku sudskog postupka. To smo već tražili u podnesku od 17. decembra, kao i u podnesku od 31. januara. Hvala vam.

SUDIJA AGIUS: Ima li još neko nešto da kaže? Gospodin Vasić.

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude, verovatno ste upoznati da smo juče za vreme konferencije po Pravilu 65ter dogovorili da se Odbrana o ovim pitanjima izjasni do 14. februara tako da ćemo mi to da učinimo u odnosu na ovo šta je moja uvažena koleginica danas rekla prilikom statusne konferencije kao i na podneske koje je Tužilaštvo podnelo. Hvala.

SUDIJA AGIUS: U redu. Pošto ste sami to pomenuli, ja sam hteo da to svejedno pomenem, da li je rok od 14. februara odgovarajući za sva tri tima? Ili bi neko od vas želeo produženje roka? U redu. Koliko shvatam nema zamerki na to tako da ostavljamo stvari onako kako ste se dogovorili na sastanku po Pravilu 65ter i ja ću po savetu našeg višeg pravnog zastupnika da odredim rok za repliku na ova dva zahteva i taj rok biće do 14. februar. Posle toga ćemo moći vrlo brzo da donesemo odluku. Naročito jednu od njih. Ali nećemo više o tome. Toliko o ta dva zahteva. Jedan je malo lakši za rešavanje nego drugi. Znači čekamo na vašu repliku i onda ćemo da postupimo u skladu sa tim. Ali možete da očekujete odluku ubrzo posle vaše replike, iako su ovo vrlo delikatne stvari. Sada smo ipak stigli do te faze da je sudska praksa ovog Međunarodnog suda u kome se nalazi ravnoteža između interesa optuženih i interesa javnog suđenja dosta razvijena tako da ne bi trebalo da imamo problema u rešavanju ova dva zahteva. Dalje, imamo zahtev za koji sam se nadao da će već biti rešen pre današnjeg dana, nacrt odluke je spreman, uručen je bio već drugoj dvojici sudija, ali nisam mogao ni jednog od njih da nateram da žure sa svojim mišljenjem o tom nacrtu, jer radi se samo o dan, dva. Tek pre dan, dva sam im dao taj nacrt. Govorim o odluci koja se tiče poverljivog i delimično *ex parte* zahteva optuženog Radića o preispitivanju odluke o nadoknadi braniocima. Siguran sam da ćete tu odluku da dobijete u toku sledeće nedelje. Imamo još jedan zahtev. To je molba ili zahtev Odbrane za preispitivanje odluke Sekretarijata (Registry) o nivou ovog Predmeta. Ovo je pitanje kojim smo se bavili i ranije mada to nije striktno govoreći tema o kojoj treba da se izjašnjava ili kojom voli da se bavi Pretresno veće, ali šta je tu je. Znam da ovo nije uopšte pominjano tokom vašeg sastanka juče, a sad smo stigli do faze kada pokušavamo da obelodanimo što je više informacija, tačnije pokušavamo da otkrijemo na osnovu kojih informacija je Sekretarijat uopšte došao do odluke kojoj se vi protivite. Pokušavamo da sastavimo kompletnu sliku i mogu da kažem da će odluka da bude doneta uskoro. Ali da budem sasvim jasan. Skoro svi drugi zahtevi koje sam do sada pominjao, imaju po mom mišljenju veći značaj nego ovaj zahtev i mislim da će u većoj meri da zasluži našu pažnju. I rešenje po tim drugim zahtevima biće doneto ranije. Čak i ako je prethodna pomenuta odluka po Radićevom zahtevu na neki način vezana za to. Ovim zatvaram diskusiju o još uvek nerešenim pitanjima i zahtevima i ukoliko ne vidim komentare se

vaše strane, a ne vidim, prelazimo na sledeću tačku dnevnog reda, a to je obelodanjivanje materijala. Moj viši pravni referent mi je rekao da što se tiče Pravila 66(A)(ii), sav materijal je obelodanjen i nemamo o čemu da razgovaramo. Ako se neko sa ovim ne slaže, a gledam u braniocce, molim da mi kažete sada. Ne govorim o Pravilu 66(A)(ii), sad govorim samo o Pravilu 66(A)(i). Onda prelazimo na materijal po Pravilu 66(A)(ii). To je obelodanjivanje izjava. Setićete se da ubrzo posle prošle statusne konferencije otprilike nedelju dana kasnije, a tačno od 15. oktobra prošle godine, u skladu sa jednom usmenom odlukom ili nalogima koju sam ja doneo na toj statusnoj konferenciji 7. oktobra da počnem od početka. Pre te statusne konferencije ja sam naložio Tužilaštvu da vama pruži, to jest Odbrani, spisak svih izjava koje su obelodanjene Odbrani sa naznakom koje od tih izjava treba da smatra makar privremeno kao izjave svedoka koje će da se pojave na suđenju za razliku od izjava koje jednostavno predstavljaju materijal po Pravilu 68. Osam dana kasnije Tužilaštvo je zaista u poverljivoj proceduri podeno ovaj spisak, spisak svojih svedoka. Tužilaštvo je takođe naznačilo da će na konačnom spisku svedoka da bude otprilike 53 svedoka. Posalo je očigledno iz ovog podneska da ima otprilike 23 svedoka koje je Tužilaštvo nameravalo da pozove na suđenje, a pri tome nije informisalo Odbranu. Bar ne pod rubrikom Pravila 62(A). Posle toga, nekoliko nedelja kasnije, 24. novembra, ja kao predpresni sudija sam naložio Tužilaštvu da osim ukoliko ne bude nekih posebnih podnesaka sa zahtevima za konkretne svedoke, da pruži svoju konačnu listu svedoka koje namerava da pozove na suđenje kao i da obelodani Odbrani primerke njihovih izjava kao i kopije svih pismenih izjava koje su uzete po Pravilu 92bis i da to mora da se uradi najkasnije 31. januara 2005. godine. 20. januara Tužilaštvo je podnelo svoju repliku Tužilaštva na nalog Pretresnog veća određujući rok za obelodanjivanje materijala po Pravilu 66(A)(ii) u kome je Tužilaštvo pružilo jednu ažurranu listu od 53 svedoka koje namerava da pozove na suđenje, a takođe su pružili, tačnije utvrdili da su već obelodanili izjave svedoka za preostalih 48 svedoka i da je ekspeditivno da se nastavi sa obelodanjivanjem preostalih izjava u skladu sa Pravilom 66(A)(ii) prema nalogu Pretresnog veća. Pretpostavljam da je ovo pitanje o obelodanjivanju po Pravilu 66(A)(ii) dosta široko prodiskutovano juče, ukoliko grešim ispravite me, a tokom jučerašnjeg sastanka Tužilaštvo je zaista potvrdilo mom višem pravnom savetniku da je 48 izjava svedoka, a to znači pet manje od 53, s tim što je 53 broj svedoka koje će biti pozvani na suđenje i za tih pet preostalih svedoka su tražene druge mere. Uglavnom Tužilaštvo je potvrdilo da su pružili 48 izjava. Informisan sam, a to je nešto vrlo neugodno šta mi je izazvalo lošu probavu, da je od tih 48 izjava verzija na BHS-u nije obelodanjeno 11 izjava. Mi svi znamo i ne moram to da naglašavam da obelodanjivanje pod tim podpravilom treba da se izvrši na onom jeziku koji optuženi razume i poznaje. Pored toga Odbrana je utvrdila da nisu bili informisani koje izjave Tužilaštvo namerava da predloži kao izjave prema Pravilu 92bis. Viši pravni savetnik me je dalje informisao da Tužilaštvo, barem prema situaciji na sastanku juče nije bilo u poziciju, u toj fazi da utvrdi ko će da budu svedoci prema Pravilu 92bis. Ja vas uveravam da je to nešto šta mogu da shvatim i razumem, međutim još uvek se vrlo neugodno osećem vezano za

onih 11 izjava koje nisu bile obelodanjene, zato što očigledno nisu još obelodanjene zbog te verzije na BHS-u. To je razlog da se postavi pitanje zato što ako govorimo o izjavama svedoka ne mogu da shvatim to i ne mogu da objasnim kako to da izjava na BHS-u nije na raspolaganju, i ne može da bude obelodanjena. U svakom slučaju, pre nego što vam dam reč gospodine Wubben, prema nalogu od 24. novembra prošle godine, sećate se da sam već tada odredio rok za listu svedoka i to je trebalo da bude kraj januara. Pre nego što mogu da donesem odluku o roku za obelodanjivanje ovih 11 izjava koje sam pomenuo, da li imate nešto da kažete?

TUŽILAC WUBBEN: Časni Sude, mi nemamo nikavih argumenata u tom smislu osim da imamo ozbiljnih problema i ograničenja sa resursima kada se radi o brzom prevođenju na BHS međutim to nije izgovor i moram se prvo da izvinim. Trebalo je da budemo aktivniji u tom pogledu i da obavestim Pretresno veće zbog čega nismo podneli zahtev za tekstove na BHS-u.

SUDIJA AGIUS: Međutim to nije veliki Predmet. 53 svedoka je dosta prosečan broj svedoka. Kako to da izjave 11 svedoka koje su na engleskom ili ne znam na kojem drugom jeziku, a ne na BHS-u. Jer ako su to svedoci s kojima je obavljen razgovor, a pretpostavljam da su oni rodom iz tih krajeva, kako je moguće da nema verzije na BHS-u njihovih izjava?

TUŽILAC WUBBEN: Časni Sude, ja to mogu da objasnim ako dozvolite. Ja sam takođe u poziciji da vas obavestim i potvrdim u ovom smislu da je to vezano, to opet nije nikakav izgovor, to je jednostavno razjašnjenje, to je vezano sa raznim promenama koje su učinjene u prošlosti promene referenata za Predmet šta znači da kad god dobijemo novog referenta, ako je nešto potvrđeno ili nepotvrđeno, moramo da se vratimo u prethodno stanje i ako se nešto prevodi onda je to vrlo teško razjasniti. Dozvolite mi da napišem jedno pismo u tom smislu sa kopijom za višeg pravnog savetnika kako bih dalje ovo razjasnio i takođe da dam procenu vremena kada će oni da budu na raspolaganju.

SUDIJA AGIUS: Da li timovi Odbrane imaju neke komentare? Izvolite.

ADVOKAT TAPUŠKOVIĆ: Hvala, časni Sude. Ja sam inače na 65ter Konferenciji obrazlagala stanje prevoda iskaza svedoka po Pravilu 65(A)(ii). Kao što vidite, časni Sude, od 53 svedoka koji se nalaze na navedenoj poverljivoj listi Tužilaštva, 48 su svedoci čija imena imamo i od tih 48, 11 svedoka su bez verzije na BHS-u šta čini gotovo četvrtinu svedoka čiji identitet mi poznajemo. Vi ste tačno časni Sude konstatovali da smo tokom jučerašnje Konferencije u detalje raspravili taj problem. I mislim da ne moramo da ulazimo ponovo u istu širinu. Jutros rano, ja sam se našla sa cenjenom kolegicom Marie Tuma iz Tužilaštva da pokušamo da sravnimo ta dokumenta i sve ono šta mi imamo kako timovi Odbrane zovu liste obelodanjivanja i

po Pravilu 66 i po Pravilu 68. Na žalost Odbrana sva tri optužena je bila u pravu. Broj nedostajućih iskaza se nije smanjio, a za dva svedoka mi nemamo ni englesku, ni BHS verziju. Pored toga, ja nisam htela da vas prekidam kad ste izlagali vezano za trenutne nerešene zahteve strana u postupku. Što se tiče zahteva za zaštitne mere gde se traže zaštitne mere za 13 svedoka čiji identitet poznajemo, od tih 13 svedoka za pet svedoka nemamo BHS verziju zato što su to ista ta lica o kojima smo govorili na 65ter Konferenciji. No, ja sam dobila danas i van ove statusne konferencije čvrso uveravanje Tužilaštva da će to u najkraćem vremenskom roku biti rešeno, jer mi pretpostavljamo da prevodi postoje, iskazi su dati kod velikog broja tih svedoka. To mi vidimo iz engleskih verzija iz 1995. godine i 1997. godine tako da ja mislim da će se taj problem vrlo brzo razrešiti i Pretresno veće će biti o tome obaveštenom ali smo mi dobili u jednom razumnom roku prevode ovih nedostajućih 11, a i da nam se obezbede iskazi ova dva svedoka čijih iskaza nema ni u engleskoj verziji, a Tužilaštvo je upoznato koji su svedoci u pitanju. Hvala.

SUDIJA AGIUS: Hvala vam. Imali još nekih komentara? Vidim da nema. Ako govorimo o lokalnom stanovništvu, lokalnim svedocima onda su razgovori morali da budu vođeni na BHS-u.

TUŽILAC WUBBEN: Časni Sude, mislim da su oni vođeni na engleskom, sa transkriptom na engleskom, potpiše se taj izveštaj i onda prevodilac prevede to na jedan, pa opet na drugi jezik.

SUDIJA AGIUS: Da li se to snima?

TUŽILAC WUBBEN: To se ne snima, jer se ne radi o osumljičenom.

SUDIJA AGIUS: Govorimo ovde o 11 izjava svedoka i ja određujem rok, 15. mart šta mislim da je više nego razumno, imate više od mesec dana da možete da ispunite svoje obaveze prema Pravilu 66(A)(ii) vezano za ove izjave svedoka koje još uvek nedostaju. Sve izjave svedoka i one dve koje nedostaju i na engleskom jeziku koliko sam upravo čuo, jer nećemo da pravimo razliku između izjava na engleskom i na BHS-u, znači sve nedostajuće izjave svedoka osim onih, naravno koje se odnose na prethodne odluke ili buduće odluke, ne treba da budu obelodanjene, sve to treba da bude dovršeno do 15. marta.

TUŽILAC WUBBEN: Da, časni Sude, i kad god dobijemo novu izjavu imaćemo obelodanjivanje prema obavezama koje imamo .

SUDIJA AGIUS: Ono šta mene sada interesuje je sadašnja situacija, da sadašnje izjave budu sve obelodanjene u roku koji sam naveo. Sada prelazim na obelodanjivanje prema Pravilu 68. Želeo bih da vas podsetim da je Tužilaštvo podnelo svoj zadnji, delimično

poverljivi četvrti izveštaj 9. avgusta prošle godine vezano za obelodanjivanje i vi se verovatno svi sećate detalja koji se odnose na obelodanjivanje prema Pravilu 68. Da se sada vratim na jun prošle godine kada smo imali statusnu konferenciju takođe, ja se sećam da je Tužilaštvo tom prilikom, tačno 9. juna reklo da 75 dokumenata i 14 izjava svedoka iz suđenja Ovčara koji se sada odvija u Srbiji jesu obelodanjeni Odbrani po Pravilu 68. Pretpostavljam da se ovo suđenje Ovčara još uvek odvija?

TUŽILAC WUBBEN: Da, časni Sude. I na osnovu raznih mišljenja ono će verovatno da traje do proleća, možda i kasnije.

SUDIJA AGIUS: Ja zaključujem da vi nastavljate da dobijate informacije i dokumentaciju sa tog suđenja?

TUŽILAC WUBBEN: Da. Juče sam informisao na Konferenciji po Pravilu 65ter da mi dobijamo te materijale neredovno i to je sve na BHS-u tako da ne možemo tačno da odredimo šta se u njima nalazi, ali očekujemo da ćemo da dobijemo još jedan bunt materijala vezenog za to.

SUDIJA AGIUS: U redu. To potvrđuje da sam ono šta sam rekao svom višem pravnom savetniku vezano za materijale koji su vezani za ovo suđenje za suđenje Ovčara, a sve to je izvan vaše kontrole. Drugim rečima tu vi zavisite od drugih. To primam na znanje i slažem se sa predlogom koji je dao viši pravni savetnik tokom jučerašnjeg sastanka obema stranama da se sarađujete i koliko je više moguće zato što će to biti interesu svih, u interesu pravde u prvom redu i svakog od vas pojedinačno. Ali još uvek moram da podsetim Tužilaštvo da imate obaveze koje proističu ne samo na osnovu Pravila 68, već iz i Pravila 66(A)(ii) koje morate da ispunite. Ono šta me malo brine, a ponovo ću da se obratim vama gospodine Wubben vezano za to, mislim obavešten sam juče tokom sastanka na kome ste razgovarali prema Pravilu 65ter, a po pitanju Pravila 65(A) o obelodanjivanju materijala prema tom pravilu, odnosno ja ću da se obratim sa ovim pitanjem. obraćam se Odbrani. Ima li nekih dodatnih primedbi koje biste želeli da iznesete sa obelodanjivanjem pre nego što nastavim?

ADVOKAT TAPUŠKOVIĆ: Hvala vam na tome što i dalje podržavate obavezu obelodanjivanja po Pravilu 68 i samo mogu da vam kažem da Odbrana mora da iznese svoj stav da se obaveza Tužilaštva da obelodanjuje na stalnoj bazi materijale po Pravilu 68, ne samo u ovom nego, ni u jednom drugom predmetu ne može ograničiti na samo jedan izvor informacija. Mi smo i juče na 65ter Konferenciji kada se govorilo o obelodanjivanju po Pravilu 68 primetili samo napominjanje suđenja u Beogradu u Predmetu Ovčara. Odbrana ne veruje da je to samo jedini izvor informacija po ovome pravilu. Verovatno za sve ove godine mora da postoji način da se pribave bilo koja dokumenta, bilo koji iskazi koji bi bili podobni za obelodanjivanje Odbrani po tom pravilu. Hvala.

SUDIJA AGIUS: Da, to je upravo ono na šta sam ja mislio jer ono šta me donekle brine, a govorim više iz iskustva nego na osnovu bilo čega drugog, mislim na iskustvo na ovom Sudu jeste to da je Odbrana u pravu kad tvrdi da nije obelodanjen materijal prema Pravilu 68 od juna prošle godine. Moj je predosećaj da se čini da smo se ograničili samo na ovaj suđenje Ovčara i da rizikujemo da ne pretražujemo druge izvore materijala prema Pravilu 68. U vreme kada se arhive ovog Međunarodnog suda, informacije koje dolaze, sve više povećavaju, u vreme kada je elektronski mnogo lakše pretraživati te materijale, trebalo bi da je to lakše. Znači neću dalje da komentarišem zato što su stvari kakve jesu u ovom trenutku, mislim da je stoga pametnije da tu stanemo. Ali pre nego što zatvorim ovu temu, želim da istaknem da je obaveza obelodanjivanja materijala prema Pravilu 68 na vama gospodine Wubben kao i da vam stoji nad glavom kao Damaklov mač (Sword of Damocles). Nemojte da dozvolite da vam padne na glavu zato što to neće biti ni najmanje prijatno iskustvo. Ja vrlo ozbiljno shvatam ovo obelodanjivanje materijala prema Pravilu 68 i ne bih želeo da dođem u fazu da kasnije odjednom otkrijem da ovaj ili onaj materijal nije obelodanjen, a trebalo je da bude. Čak i ako je to sve urađeno bez nekih zlih namera, jer to onda prouzrokuje mnogo nepotrebnih predrasuda odnosno štete Odbrani i ja to neću da dozvolim. Nije ostalo mnogo toga čime bi trebalo da se sada pozabavim, trebalo bi da vam dam neku naznaku o tome kada će ovo suđenje da počne. Ja se nadam da bi ovo suđenje moglo da počne početkom ove godine, tokom, ove godine i učiniću sve šta je u mojim ograničenim mogućnostima da osiguram da bude tako. Drugim rečima da ne pređemo u narednu godinu. Meni se ne sviđa ideja da pritvor pre početka suđenja traje dugo i da se bez potrebe produžava i takođe ne volim kada predpretresna faza traje suviše dugo. Ja dolazim iz pravosuđa gde se te stvari uzimaju izuzetno ozbiljno i ja nameravam da intervenišem kako bih bio siguran da će ovo suđenje da počne što je moguće ranije. Imate li nekih komentara vezanih za ovo. Ukoliko imate, ja sam spreman da ih čujem, ako ne nastaviću. Izvolite, gospodine Wubben. Vezano za planirani početak suđenja, takođe je to važno da se to poveže sa pitanjem Pravila 11bis.

TUŽILAC WUBBEN: Časni Sude, ne znam da li ćete to da pokrenete, ako ne, ja ću to da pokrenem sada. Na Konferenciji po Prailu 65ter bilo je predloga o kojima se diskutovalo sada, ja sam to potvrdio sa višim pravnim zastupnikom i zastupnicima Odbrane da se nešto dogodilo između ove Konferencije po Pravilu 65ter i statusne konferencije u smislu da mi nameravamo da podnesemo jedan podnesak iduće nedelje vezeno za ažuriranu listu.

SUDIJA AGIUS: U redu. Kada se taj podnesak bude podneo, time će se pozabaviti odgovarajuće Pretresno veće i ono će da postupi po Statutu (Statute) i po Pravilniku (Rules of Procedure and Evidence), ali naravno ne mogu da spomenem ništa o postupcima vezanim za Pravilo 11bis zato što njih još nema. Ja sam to i proverio kad sam došao na ovu statusnu konferenciju, pa s toga više volim da se tim pitanjem ne

bavim. Ima li još neko pitanje koje biste želeli da pokrenete? Ili ću ja prvo to pitanje da postavim Tužilaštvu?

TUŽILAC WUBBEN: Samo da potvrdim da veoma cenimo saradnju sa zastupnicima Odbrane, njihovim timovima, veoma visoko.

SUDIJA AGIUS: Hvala. Ja verujem da to takođe cene i timovi Odbrane i ja delim to isto osećanje zato što imam ponovo utisak da postoji značajna saradnja koju ja takođe cenim. Postoje li još neka pitanja koja biste vi želeli da pokrenete? Izvolite, gospodine Lukiću.

ADVOKAT LUKIĆ: Ja bih pokrenuo jednu temu koju smo na ranijim statusnim konferencijama pominjali, a juče se nismo dotakli na Konferenciju 65ter, ali bih želeo da obavestim Pretresno veće o postupku vezano za nesporne činjenice, za "Sporazum o nespornim činjenicama". Nama je Tužilaštvo uputilo jedan podnesak sa njihovim predlogom o nespornim činjenicama pred Novu godinu. To je bilo u decembru mesecu i mi smo tokom januara meseca imali jedan neposredan kontakt sa kolegama iz Tužilaštva gde smo izneli naš stav povodom tog predloga. Radi se o tome da je Tužilaštvo, kada je podnelo "Predlog sporazuma o nespornim činjenicama", faktički citiralo optužnicu i razložilo optužnicu na nekih 80 i nešto tačaka, pa predložili da na osnovu tih, da kažem činjenica iz optužnice da se mi izjasnimo oko tog predloga. Moje pravno shvatanje "Sporazuma o nespornim činjenicama" je potpuno zasnovano na drugačijem i mom iskustvu i odnosu prema ovom delu iz Pravilnika o proceduri. Jer ovakav predlog Tužilaštva se svodi na činjenicu da se priznaju činjenice iz optužnice, a naši klijenti su se izjasnili da osporavaju sve tačke optužnice. U tom smislu smo već obavili razgovor sa kolegama iz Tužilaštva i kako ja shvatam "Sporazum o nespornim činjenicama", suština je da se Pretresnom veću omogući što brže i efikasnije suđenje, znači da stvari koje je bi mogle biti predmet da se o tome svedoci izjašnjavaju jednostavno što brže možemo da kanališemo suđenje. U tom smislu će Odbrana Tužilaštvu predložiti svoju verziju i nadamo se da ćemo u tom smislu komunicirati. O tome sam samo hteo da obavestim Pretresno veće. U svakom slučaju taj proces traje.

AVOKAT BOROVIĆ: Časni Sude, ako dozvolite, ja bih samo dve kratke stvari pomenuo ovom Pretresnom veću. Prva stvar sa kojom smo vas upoznali bila je kada su neki podnesaci preko Sekretarjata uručivani našim klijentima, svoj trojici u Pritvorskoj jedinici (Detention Unit). Vi ste tada reagovali, smatrali ste da ovo Pretresno veće treba da do kraja štiti prava i interese okrivljenih i postupili ste kako je čini se i trebalo da postupite. Nakon toga istražitelji iz Beograda su ponovo, ne obaveštavajući branioce, pokušali da saslušaju naše okrivljene u svojstvu svedoka. I treći put se desio još jedan slučaj koji je vezan za Sekretarijat, a nema nikave veze sa ovim Pretresnim većem da su putem video linka pokušali sudije iz Beograda da saslušaju naše klijenete kao svedoke što znači osobe koje nisu dale ni intervju Tužilaštvu niti su izneli svoju Odbranu,

sasvim opravdamo su imali razloga da uskrate to svedočenje, jer ako je načelo zaštite njihovih prava i interesa vrhovni princip koji poštuje ovaj Sud, onda to važi čini mi se, i za sve ostale sudove. To je jednostavno naša obaveza da vas obavestimo da to imate u vidu, a da li treba nešto preduzeti, sami ćete proceniti. Sa druge strane bilo bi možda interesantno pre nego što dobijete podnesak od Tužilaštva, a vezano za 11bis, takođe obavestavam Sud da smo pre nekoliko meseci svi branilački timovi podneli zahtev Hrvatskoj ambasadi da nam omogući da odemo na lice mesta u Vukovar da bismo u okviru istražiteljskih timova prikupili podatke i činjenice koji su značajni za suđenje pred bilo kojim sudom. Do današnjeg dana mi nismo dobili nikakav odgovor. To može uputiti na neki zaključak da saradnja sa ovim branilačkim timovima od strane organa u toj državi možda nisu na zadovoljavajućem nivou. Smatram da ovo Pretresno veće takođe mora o tome da bude obavješeno. Hvala vam.

ADVOKAT VASIĆ: Zahvaljujem časni Sude. Zahvaljujem se najpre mom uvaženom kolegi tužiocu na oceni saradnje ova dva tima, ja mislim takođe da je naša saradnja bila dobra. Zatim moj uvaženi kolega gospodin Borović je potakao jednu temu koju su zapravo hteli da potaknu svi timovi Odbrane, a to je situacija u kojoj su se našli naši klijenti i kada je od strane Sekretarijata pokušano da im bude uručeno pismeno organa, državnog organa Republike Hrvatske, ne znamo tačno o kakvom se pismenu radi. O ovom pokušaju sekretar nije prethodno obavestio ni jedan tim Odbrane, znači mi to nismo znali, o tome prethodno nisu obavješteni naši klijenti i oni su u trenutku kada im je pokušano uručenje prijema ovakvog pismena odbili. Kada smo od naših klijenata to saznali, timovi Odbrane su podneli pismeni zahtev Sekretarijatu 4. novembra 2004. godine u kome smo tražili da nas Sekretarijat pismeno obavesti o razlozima ovakvog postupka i pravilu na osnovu koga je pokušana dostava našim klijentima i nakon što pismeni odgovor nismo dobili, naša koleginica Mira Tapušević je i telefonskim putem 11. novembra tražila da nam se napismeno odgovori i mi taj odgovor do dana današnjeg nismo dobili. U januaru mesecu je od strane Specijalnog suda za ratne zločine u Beogradu od Sekretarijata zatraženo da se uspostavi video link na kome bi optuženi bili pozvani u svojstvu svedoka i svedočili u predmetu koji se vodi u Beogradu. Po saznanjima koja smo kasnije dobili od Sudskog veća u Beogradu, taj video link je trebalo da se organizuje 25. januara, ali je kasnije otkazan zbog problema sa prostorijom. No, mi do dan danas nismo obavješteni od strane Sekretarijata da je postojao ovakav zahtev Suda u Beogradu, da je ovakvom zahtevu Suda udovoljeno i da su naši klijenti trebali biti dovedeni u prostoriju gde se održava video link i gde bi bili saslušani u svojstvu svedoka od strane Suda u Beogradu. Odbrana smatra da se na ovaj način ugrožavaju osnovna prava optuženih koja su propisana u postupku pred ovim Tribunalom. I stoga smo smatrali za neophodno da na to skrenemo pažnju Pretresnom veću, jer ovakvi postupci kod naših klijenata izazivaju bojazan i nesigurnost, jer se od njih traži da se izjašnjavaju, a da prethodno nemaju konsultaciju sa svojim braniocem. Ja bih se u sklopu ovog pitanja se osvrnuo i na nešto o čemu ste vi već govorili, a to je ovaj zahtev za reviziju "Odluke o kategorizaciji predmeta" i to u samo dve rečenice.

Hteo bih da upoznam Pretresno veće da smo mi odluku Sekretarijata dobili 11. januara, kako vam je verovatno poznato. Iako je zahtev za kategorizaciju poslat u oktobru. Ali želim da vas upoznam da smo mi usmeno, još u novembru mesecu prošle godine saznali da će odgovor biti negativan i da će odluka uslediti za dan ili dva. Na žalost, odluka je usledila posle dva meseca. Ja se s toga potpuno slažem sa vašom konstatacijom da su one stvari, ono podnesci koji nisu rešeni važniji od ovoga. Jedino šta bih zamolio da u situaciji kada rešavanje o zahtevu za kategorizaciju predmeta traje zapravo više od godinu dana, jer su vam poznata i ranija obraćanja i sudske odluke koje je predpretresni sudija donosio, molio bih vas, koliko je to vama moguće ovu odluku donesete što je pre moguće, jer je Odbrana ostala u nedoumici u odnosu na odluku koju je donelo Pretresno veće 30. marta 2004. godine u kojoj je izvestilo strane da je u neformalnom razgovoru pravnik Pretresnog veća sa sekretarom od 2. oktobra 2003. godine dobilo informaciju da je *Predmet Mrkšiće* rangiran kao *Predmet* drugog stepena složenosti. Kasnije se ispostavilo da je odlukom Sekretarijata odbijen ovakav zahtev, pa je Odbrana ostala u nedoumici da li je Pretresno veće bilo dovedeno u zabludu koja se kasnije prenela i na tim Odbrane. Ovu bih priliku iskoristio da se zahvalim na stav koji ste imali povodom dužine trajanja pritvora, ja to moram da kažem, jer je moj klijent skoro tri godine u pritvoru i da nam je neobično stalo da suđenje počne u toku ove godine. On se dobrovoljno predao i tri godine strpljivo čeka da mu Međunarodni sud sudi. Ovo šta sam danas čuo na statusnoj konferenciji kod mene samo izaziva bojazan da ukoliko bude nekih drugih zahteva po Pravilu 11bis da to neopravdano ne odloži početak ovog suđenja za mnogo duži perioda nego šta je to nekoliko meseci. Hvala vam najlepše.

SUDIJA AGIUS: Hvala vam gospodine Lukiću, gospodine Boroviću i gospodine Vasiću, mislim da nema potrebe od strane Tužilaštva da se odgovori na bilo koji od ovih zahteva. Što se tiče dogovorenih činjenica, ja sam namerno propustio da pomenem ovo pitanje iz prostog razloga. Naime iako ja lično nisam pokretao pitanje Pravila 11bis, ja duboko u sebi znam da je to skoro bespremetno da se sada bavimo dogovorenim činjenicama kada je vrlo verovatno da će biti pokrenut zahtev po Pravilu 11bis. Međutim ovo je već spomenuto i čini se da niste bili na istoj talasnoj dužini sa drugom stranom kao i u mnogim drugim pitanjima da krenete tako kako ste odlučili. Što se tiče onoga šta je rekao gospodin Borović, a ujedno i gospodin Vasić, da su pokušaji iz Beograda ili Specijalnog veća za ratne zločine u Beogradskom sudu da dobije izjave ili svedočenja od ove trojice optuženih... je l' se o svoj trojici radi... i branioci kažu da to predstavlja prekršaj pravila i procedure i da šteti interesu optuženih. Razumećete da ukoliko postoji neko kršenje pravila, ne kažem da postoji ili na primer takav pokušaj od strane Beogradskog tužioca ili Suda zaista predstavlja prekršaj čak iako, podvalačim, taj prekršaj ne dolazi ni od ovog Međunarodnog suda ni od koga iz Međunarodnog suda šta ne menja stvari, dobro je što je Pretresno veće svesno, poznato sa ovom informacijom znajući da sudska grana ovog Međunarodnog suda operiše po parametrima sasvim drukčijim nego Sekretarijat pod čijom se nadležnošću

nalazi Pritvorska jedinica. Ja sad ne znam i mislim da ne bi trebalo da se raspitujem šta se tačno desilo. Mislim da treba da se uradi sledeće da to svima bude jasno. Treba da ponovim da ni u kom času optuženi ne sme da bude pod pritiskom da daje bilo kakva svedočenja ili izjave bilo kojim vlastima van ovog Međunarodnog suda dok se vodi njihov predretresni postupak u ovom Međunarodnom sudu. Pre nego što im se prvo da mogućnost da se konsultuju sa svojim advokatima. Ne mogu vašim klijentima da delim savete niti da im nešto nalažem, ali vi branioci ste ovde prisutni i čujete šta kažem i vi ste u poziciji da im pružite savet. Ja to ne mogu da učinim to nije moja uloga. Ali hoću da bude sasvim jasno da optuženi ne smeju da budu stavljeni u poziciju da prave kompromis između svoje Odbrane i svog prava na ćutanje. Ili da na neki način naškode svom pravu da se brane ćutanjem, a to pravo može da bude prekršeno ili u okvirima ovog Suda ili van tih okvira. Ja ću da se bavim samo onim šta je u mojoj nadležnosti i Pretresnog veća. Ali kada Sekretarijat funkcioniše u svojim okvirima, oni takođe moraju poštovati naš Statut i naša Pravila i više od toga ne mogu da kažem. Neću više ništa da kaže, jer nemam dokaza da je sekretar ovog Suda i Pritvorska jedinica na bilo koji način pokušali da nateraju vaše klijente da daju neke izjave u zaveri sa vlastima u Beogradu. Ne verujem da su pokušavali da vrše na njih pritisak ili da su hteli da ih prevare da oni nekako svedoče ili da daju neke izjave. Nema podataka, nema dokaza da se tako nešto desilo. U stvari jedina stvar koja ukazuje, i mislim da sam sada već izašao van okvira dozvoljenog, je da je u jednom trenutku takav neki intervju bio planiran i nije se desio. Iz kog razloga, ja to ne znam ali mislim da imam dovoljno godina i da pretpostavljam da je taj razlog Zagreb. U svakom slučaju Beograd ili Zagreb, ne znam, nemam nikavih informacija o tome. Drugo što ste pomenuli, obojica advokata, tiče se neke saradnje sa Vladom Hrvatske, to sam razumeo. Jednu stvar koju ste rekli nisam sasvim razumeo. U transkriptu piše da ima neke dokumentacije koju je Vlada Hrvatske pružila na raspolaganje za vaše klijenta, ali to vašem klijentu nije dato. Je li to tačno? Tako sam ja razumeo.

ADVOKAT VASIĆ: Časni Sude, ako je to u onom delu u kome sam ja govorio o tome da je našim klijentima od strane Sekretarijata pokušana dostava određenih pismena hrvatskih organa, državnih organa, suda, ja mislim da je reč o sudu i to Sudu iz Osijeka, a da Odbrana nije s tim bila upoznata. Dakle, neko je putem sekretara želeo da našim klijentima uruči nekakvo pismo Suda iz Osijeka. Mi smatramo da smo mi o tome prethodno trebali biti obavešteni. To je problem koji ovde Odbrana postavlja i o čemu obaveštava časni Sud. Hvala vam.

SUDIJA AGIUS: U redu, to razumem. Ja ću da uradim sledeće. Ja ću da blokiram ovaj deo transkripta, tačnije označiću ga i poslaću ga sekretaru počev od strane 27, reda broj 6. Naznačiću da je to za informaciju sekretara i onda ću da vidim kakva će biti njegova reakcija. Što se tiče ostalog pretpostavljam da se obojica žalite da nema dovoljno saradnje od strane Vlade Hrvatske. Za sada ja nemam puno osnova da nešto preduzmem. Zato vam predlažem da ako se situacija ne promeni i ako imate osnova da

verujete da to odbijanje saradnje od strane hrvatske Vlade ili odsustvo reakcije da njihove strane čine štetu interesima vaših klijenata i sprečavaju vas u izvršavanju vaše dužnosti da pružite klijentima najbolju moguću Odbranu, onda vas molim da to oficijelno iznesete pred Pretresno veće. Jer kao što znate, postoji pravni lek, predviđen Statutom i pravilima da se obezbedi da svaka zemlja pruži punu saradnju ovom Međunarodnom sudu i kad kažem Međunarodnom sudu to znači i našim radnicima, našem personalu. Ali za kraj neću da kažem ništa više, jer ponekad vlade rade sporo i treba im izvesno vreme. Sada nećemo da preuranjujemo sa zaključcima. Poslednje pitanje na dnevnom redu, tačnije poslednje pitanje koje ste vi pokrenuli, tiče se odluke sekretara da vaš slučaj zadrži u kategoriji jedan. Zapisao sam nešto od onoga šta je rekao gospodin Vasić, jedan deo toga predstavlja ponavljanje iznetog u podnesku, ja sam, jedino šta mogu da vam kažem je da vas uverim da će našom odlikom da bud učinjeno sve šta je u našoj nadležnosti i moći i da ćemo da rešimo vaš zahtev na vreme. Kad sam rekao da će drugi zahtevi verovatno da dobiju više pažnje s naše strane, nisam hteo da kažem da ćemo da ignorišemo ovaj zahtev, hteo sam samo da kažem da će on da bude rešen posledni po redu od onih pet. Znači u roku od mesec dana otprilike. Gospodine Mrkšiću, kao što sam ranije rekao jedna od svrha statusne konferencije je da se čuje od optuženih da li imaju nekih problema, pritužbi na zdravlje ili na uslove pritvora? Da počnemo od zdravlja. Da li imate nešto da kažete Pretresnom veću ili meni kao predpretresnom sudiji? Vaš mikrofon nije uključen.

OPTUŽENI MRKŠIĆ: Časni Sude, ja nemam ništa posebno da kažem, jer ovo je već sedma, osma konferencija, mislim da smo se upoznali i tako da... i kako vidim da sada stvari iznosite, izgleda da je perspektiva da počne suđenje. Međutim, ako bude nešto što rekao moj advokat, to će se verovatno odužiti. Međutim, naša zemlja Srbija, sada vidim, potencira dobrovoljne predaje i tu obostranu saradnju. Mislim da bi ideja o privremenom puštanju imala političkog značaja i odigrala vrlo važnu ulogu. U tom smislu podržavam sve te vaše ideje. Što se tiče Pritvorske jedinice ona ja na takvom nivou da ćemo mi koji, ako neko od nas i ode odavde na drugo mesto, uvek će se sećati u pozitivnom smislu.

SUDIJA AGIUS: Zahvaljujem vam gospodine Mrkšiću, možete da sednete. Gospodine Radiću, isto pitanje upućujem i vama. Imate li vi neke komentare?

OPTUŽENI RADIĆ: Što se mene tiče, nemam nikavih ni zdravstvenih problema i smeštaj u Pritvorskoj jedinici za sada je sve u redu. Hvala.

SUDIJA AGIUS: Hvala gospodine Radiću. Gospodine Šljivančanin? Mikrofon, molim vas. Vaš mikrofon nije uključen. Molim vas sedite, vi ste veoma visoki i daleko ste od mikrofona. Molim vas sedite.

OPTUŽENI ŠLJIVANČANIN: Gospodine predsedavajući, ja ću ponoviti. Na prošloj statusnoj konferenciji ja sam isto rekao da sam opterećen dužinom čekanja početka i trajanja ovog procesa i mislim da se konačno jednom sazna o svemu ovome i da ovde sede nevinu ljudi u zatvoru. Što se tiče Pritvorske jedinice, ljudi i osoblja, oni su ljubazni, korektni ...

SUDIJA AGIUS: Ne mogu da čujem ništa više. U redu, to znači... Hvala vam gospodine Šljivančanin. Mislim da možemo da privedemo ovu statusnu konferenciju kraju, jer druga počinje za nekoliko minuta. Sledeća statusna konferencija biće sazvana u skladu sa našim pravilima, znači u onom navedenom roku od 120 dana, a u međuvremenu ukoliko bude nekih zahteva po Pravilu 11bis videćemo kakav ćemo stav da zauzmemo po tome. Naravno ima dva Pretresna veća koja imaju uporednu nadležnost sa ovim Predmetom, jedno ima specijalnu nadležnost, a drugo sve ostalo. Ali o tome ćemo da čujemo nešto više za 120 dana.

Fond za humanitarno pravo

